

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiæ, 1686

Concl. II. Simplex itelligentiæ cognoscit res, quæ actu existunt secundùm
rationem possibilitatis, & est quodammodò intuitiva.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

Deus in re futura, & ita est scientia visionis; vel quo vult illam producere, & ita est scientia simplicis intelligentiæ: idem dico proportionali modo de scientia reprobationis. Sic ille. Igitur reprobationis scientia solum addit actum voluntatis, quo Deus displicet in re futura, & ita est scientia visionis, quia sequitur decretum futurationis, vel quo non vult illam producere, & ita est scientia simplicis intelligentiæ; quia præcedit decretum futurationis: v.g. Deus videt peccatum fieri ab homine, & illi displicet; vel cognoscit aliquid possibile, & habet voluntatem non faciendi illud. Consimiliter, Deus videt bonum opus fieri ab homine, & illi placet; vel cognoscit aliquid possibile, & habet voluntatem illud faciendi. De scientia approbationis exponitur illud, quod habetur Gen. 1. v. 31. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Et quod legitur Habac. 1. v. 13. *Mundi sunt oculi tui, ne videant malum, & respicere ad iniquitatem non poteris, scilicet eam approbando.* Alioquin scriptum est Plal. 68. v. 6. *Delicta mea à te non sunt abscondita,* quia reprobata. Et sic dicitur Math. 7. 23. *Tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos.* Et c. 25. v. 12. *Amen dico vobis, nescio vos.* Et Luc. 13. v. 25. *Nescio, vos unde sitis.* Scilicet, scientiâ approbationis; quamvis optimè nosset scientiâ reprobationis.

Scriptura, quæ de his scientiis exponuntur.

10. *Quomodo Deus sciat male culpa. Smil.*

Dico (inquit Smilbag. sup.) Deum scire mala culpæ scientiâ simplicis intelligentiæ, & visionis, non quomodocumque, sed tanquam reprobata; ad eoque scientiâ abstractivâ, & intuitivâ reprobationis. Sic ille. Si autem à me quaeritur, an simplex intelligentia, sive approbationis, sive reprobationis bene restringatur ad rem non existentem, & visio ad rem existentem. Respondeo & erit

CONCLUSIO II.

Simplex intelligentia cognoscit res, quæ actu existunt, secundum rationem possibilitatis, & est quodammodo intuitiva.

11. *Felix. Varia supposita pro intelligentia Conclusio.*

Quæritur (ut oritur verbis Felicis sup. n. 6.) an objecta harum scientiarum (simplicis intelligentiæ, & visionis) ita differant inter se, ut scientia simplicis intelligentiæ nullo modo cognoscat res existentes, neque scientia visionis res possibles. Et suppono, quod sermo est de re possibili secundum esse formale, quod habet à Deo; non verò secundum esse virtuale: nam ut sic, cum sit ipse Deus, per scientiam visionis cognoscitur. Suppono secundò, quod esse actuale est quid diversum, saltem secundum statum, ab esse possibili. Suppono tertio, quod per scientiam simplicis intelligentiæ non solum cognoscitur quidditas rei, v.g. hominis; sed etiam existentia eius quoad quidditatem, & esse possibile. Suppono quarto; quod per sci-

entiam visionis non cognoscitur possibile: nam hæc scientia respicit existentiam actualem, ad quam supponitur decretum, & possibile est ante decretum. Difficultas solum est, an per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscat Deus, quæ actu existunt sub ratione possibilitatis. Sic ille. Rogas, quid respondeat ad hanc difficultatem? Attende: Dico (inquit n. 8.) Deum cognoscere scientiâ simplicis intelligentiæ, quæ actu existunt, secundum rationem possibilitatis. Probat suum dictum: quia talis possibilitas est cognoscibilis: sed prout distincta, & abstracta ab existentia rei non terminat scientiam visionis: ergo terminat scientiam simplicis intelligentiæ. Secundò; quia possibilis est idea, instar cuius Deus ad extra producit creaturam: ergo, cum talis idea perseveret in Deo, adhuc creatura actualiter producta erit à Deo cognita, non scientiâ visionis; ergo scientiâ simplicis intelligentiæ. Ita Felix. Si dixeris: talis scientia simplicis intelligentiæ erit abstractiva, quæ non est ponenda in Deo de re actu existente; quia dicit imperfectionem: ergo illa non cognoscit rem existentem. Respondet præfatus Auctor sup. n. 9. scientia simplicis intelligentiæ etiam terminatur ad existentiam rei secundum rationem, & quidditatem eius: nam de reola mihi præsentem habeo scientiam quidditativam: de ratione enim scientiæ abstractivæ solum est, quod eadem maneat, sive objectum sit præsens, sive absens. Sic ille.

Enimvero scientiam abstractivam posse terminari ad rem, ut existentem, & præsentem, docet Smilbag. tract. 2, disput. 6. num. 5. Et quod ad existentiam attingit, est aperte Scoti 2. dist. 3. q. 11. n. 12. qui sic incipit: *Terriò dico, quod quantumcumque haberet (Angelus) concretam sibi notitiam singularis, & notitiam existentie contingentis; tamen cognitionem intuitivam singularium necessariò accipit à rebus: non enim omnium cognoscens existentiam aliquid cognoscit ipsam intuitivè, quia potest ipsam cognoscere abstractivè.* Nam cognitionem intuitivam singularium non potest habere (Angelus) in Verbo, ubi tamen cognitionem existentia habet: & ideo ad cognitionem intuitivam rei necessariò concurrat objectum reale, vel ipsa res ut præsens. Et Quodl. 7. n. 8. ait: *Est cognitio abstractiva posse esse non existentis eque, sicut & existentis; tamen intuitiva non est, nisi existentis, ut existens est.* Item Quodl. 13. n. 10. *Ad secundum (inquit) concedi potest, quod sunt due cognitiones (intuitiva & abstractiva) ejusdem objecti simul, sic quod non distinguatur objectum ab objecto, sicut essentia ab existentia: quia licet inter ista sit aliqua distinctio objecti; tamen non sufficiens ad propositum: quia etiam ipsa existentia potest cognosci cognitione abstractivâ. Sicut enim essentiam, sic existentiam possum intelligere, licet non sit realiter extra intellectum.*

Et verò idem Doctor 2. dist. 3. q. 9. ut alibi vidimus, concedit Angelo ab initio creationis infusam notitiam abstractivam distinctam essentia divina, non præcisè, prout distinguitur ab attributis, & modis intrinsicis; sed prout distinct-

Præfatus Conclusio prima.

Secundò probatur.

Objectum.

Solutio.

12. *Scientia abstractiva potest terminari ad rem ut existentem, & præsentem. Smil. Scotus.*

13. *Angelo ab initio creationis infusam notitiam distinctam.*

*abstractio
Dai.*
distinguitur à proprietatibus relativis Personarum, ut patet ex responsi. ad 4. primæ opinionis, num. 15. ibi: *Ad aliud posset dici, quod licet illa species in intellectu Angeli sit ratio distinguendæ cognoscendæ essentiam divinam, non tamen est ratio distinguendæ cognoscendæ modum ipsius essentia in supposito.* Igitur & existentiam Dei, quæ est essentialis, & immanentiam, quæ est modus intrinsecus, Angelus per illam speciem cognovit abstractivè secundum Scotum; ergo essentia ut existentem, & præsentem; nam ratione immanentis Deo competit esse præsentem omni creaturæ actuali, ad eodè præsentem ipsi Angelo cognoscendi. Quidni ergo Angelus cognoverit abstractivè Deum, ut existentem præsentem vel potius Deum existentem & præsentem? Nam ly *præ* videtur significare talem existentiam, & præsentiam esse necessariam ad hujusmodi notitiam, quod falsum est; quippe in hoc distinguitur notitia abstractiva, & intuitiva; quod hæc sit talis in entitate seu substantia actus, ut nata sit, seu connaturaliter postulet causari ab objecto præsentem in propria existentia; abstractiva autem non postulet connaturaliter causari ab objecto præsentem in propria existentia: quod discrimen sufficit (inquit Smif. sup. nu. 6.) ut hæc cognitiones specie differant. Plura ibi vide,

Smifing.
14. Placet subscribere, quæ de his notitiis perstrinxit Felix de Visione c. 1. diff. 1. n. 2. Suppono (inquit ille) duplicem esse cognitionem, unam intuitivam, alteram abstractivam; intuitiva est illa, quæ terminatur ad objectum existens, & præsens, ut præsens & existens est. Itaque hæc cognitio dicitur duplicem respectum reale ad objectum: unus est mensurabilis ad objectum, ut mensuram; alter est respectus attingentiæ ad ipsum objectum, & uterque est respectus realis; cum objectum sit reale, & realiter sit præsens, & similiter cognitio sit realis. Cognitio abstractiva est illa, quæ terminatur ad objectum, ut abstrahit ab existentia, & præsentia, quæ cognitio etiam duplicem vendicat respectum, nempe mensurabilitatis, & attingentiæ; sed cum objectum non sit realiter existens, & præsens, erunt tantum respectus rationis, & secundum dici.

Notanter dixi, quod intuitiva terminatur ad objectum præsens, & existens, ut præsens & existens est; nam abstractiva etiam terminatur ad objectum existens & præsens, non tamen ut existens & præsens: v. g. Astrologus cognoscit Eclipsim lunæ quoad existentiam præsentem, scilicet quod modò est eclipsis, & tamen est cognitio abstractiva. Itaque ad cognitionem intuitivam objectum in esse reali præsentem, & existentem movet & terminat illam; at verò ad cognitionem abstractivam, quando cognoscit præsentiam, & existentiam objecti, non movet, nec terminat illam talis existentia, & præsentia in esse reali, sed solum in esse objectivo. Hæcenus Felix.

15. Rogat jam aliquis: an sit idem scientia simplicis intelligentiæ, ac scientia abstractivæ; &

scientia visionis ac intuitiva. Affirmativè (inquit Felix de Scientia Dei c. 2. diff. 3. n. 9.) respondetur communiter; quia scientia simplicis intelligentiæ ad essentiam rei præcisè terminatur, quod est proprium scientiæ abstractivæ: scientia verò visionis terminatur ad rem existentem, quod est proprium scientiæ intuitivæ. Sed nunquid hæc sententia placeat d. Auctori? Dico (inquit ipse) cum Smifing tr. 3. disp. 5. n. 9. & 15. quod etiam scientia simplicis intelligentiæ est intuitiva. Probatur primò: scientia intuitiva terminatur ad objectum existens, & præsens facialiter; sed creaturæ possibiles, & secundum suum statum, sunt Deo præsentem, & existentes facialiter; ergo terminant intuitionem, sicut terminant futura, quæ non existunt actualiter secundum esse præsens, sed solum secundum esse futurum in decreto Dei. Secundò: quia possibilia cognoscuntur in essentia Divina, in quâ continentur, & ibi sunt magis præsentia, quàm in se ipsis: ergo intuitivè cognoscuntur, & ita scientia illorum absolute est intuitiva; licet secundum quid dici possit abstractiva, quatenus scientia talis possibilis non petit ex natura sua objectum in se, vel in alio eminenter existens; sed sufficit illam causari à specie objecti, licet objectum sit abfens: scientia verò abstractiva divina postulat objectum præsens propter suam infinitatem, & ita est simul intuitiva simpliciter, & abstractiva secundum quid. Ita Felix. Hæc latius deducta videri possunt apud Smifing sup. n. 15. ubi in fine ait: Neque hoc obstat vulgatæ divisioni scientiæ divinæ, quam diximus, non esse divisionem in plures scientias, etiam secundum rationem; sed in rationem adæquatam, & inadæquatam. Sic ille. Et Herinx Episcopus 1. part. disp. 6. n. 20. Credendum (inquit) non est, ipsam scientiam simplicis intelligentiæ per hoc (quod res possibilis post decretum sit futura) transire in scientiam visionis; sed ipsa manet eodem modo representans objectum, nempe secundum essentiam, quatenus est possibile, seu quatenus est objectum omnipotentis divinæ, sicut ante decretum, & sicut representat ea, de quibus velut aliquando futuris Deus nil decrevit. Undè cum scientia visionis rerum coexistentium alicui temporis differentie manet simul scientia simplicis intelligentiæ, decretum antecedens, & à coexistentia objecti cum aliqua temporis differentia præscindens. Hæc ille. Et ego dico: credendum non est, scientiam abstractivam per hoc transire in intuitivam; sed ipsa manet eodem modo representans objectum, nempe secundum essentiam, præcisam ab existentia, quàmvis simul terminetur ad existentiam, & ad præsentiam propter suam infinitatem, quæ postulat objectum existens, & præsens, saltem in esse objectivo, atque ad eodè simul est intuitiva.

Si inferas: Ergo Deus concepit res aliter, quàm sunt; quia concepit possibilitatem seu essentiam, præcisam ab existentia, cum tamen non sit præcisam, ut supponitur. Respondetur:

An sit idem scientia visionis ac intuitiva.

Scientia simplicis intelligentiæ est intuitiva. Smif. Felix.

Occurritur objectioni.

Herinx.

Judicium Auctoris.

16. Objectioni.

Diluitur.

conceptum possibilitatis, seu essentiae esse distinctum formaliter ex natura rei à conceptu existentiae, seu futurationis rei; atque aded Deus cognoscendo possibilitatem rei essentiam, ut distinctam, cognoscit rem, ut est in se, quamvis omnia simul unico intuitu cognoscat. Igitur haec scientia abstractiva non repugnat perfectioni divinae; sed illa tantum, quae nullam habet conjunctam intuitivam; & propterea hanc in Deo non admittimus. Dices: cognitio intuitiva non fit per speciem, sed Deus cognoscit possibilita in sua essentia, gerente speciem possibilem, ut sup. dictum est: ergo talis cognitio non est intuitiva. Respondet Felix sup. quod Major in Scoto non est certa, sed tantum probabilis. Sed quidquid sit de hoc, Scotus loquitur de specie impressa creata; non verò de essentia divina, gerente modum speciei. Si rursùm objicias: Possibilia solum habent esse diminutum; ergo non habent existentiam, quae possit terminare scientiam intuitivam, respondeo (inquit idem Autor sup.) cum Scoto 1. dist. 36. 5. *Ad primum principale*, quod licet formaliter solum esse diminutum habeant; tamen esse, quod virtute essentiae divinae per scientiam attingitur, & eis non repugnat, non est diminutum, sed ratum & verum. Sic ille. Audi Scotum loco citato: *Ad primum principale dico*; quod ens ratum, aut appellatur illud, quod habet esse firmum, & verum esse sive essentia, sive existentia, quia unum non est sine altero, qualitercumque distinguantur; aut ens ratum dicitur illud, quod primo distinguitur à signentia, cui scilicet non repugnat esse verum essentia, vel existentia. Si primo modo accipiatur ens ratum, dico, quod homo non est ex se ens ratum, sed ab efficiente, à quo habet esse verum & essentia, & existentia. . . . Si secundo modo intelligatur ens ratum, dico, quod homo est ex se ens ratum, quia formaliter ex se non repugnat sibi esse. Et tali modo esse possibile est ens ratum, ut patebit ex infra suo loco dicendis, quod sufficit, ut possint terminare scientiam intuitivam.

Altera ob-
jectio.

Solutio ex
Felice.

Objicitur 3.

Solutio ex
Scoto.

17.
Quarta
objectio.

Solutio ex
Smif.

Infert aliquis: ergo Deus res creatas prius cognoscit in esse essentiae, quam existentiae. Concedo totum. Ergo prior illa cognitio non est illo modo comprehensiva existentiae, si illam sibi vendicet talis essentia. Respondeo cum Smifing sup. n. 18, negando Consequen- tiam; sed solum sequitur, quod non sit comprehensiva existentiae creatae, quatenus est comprehensiva creatae essentiae; quod manifestum est; quemadmodum clarum est, creatum ens non eo ipso, quod habet esse essentiae, habere esse existentiae: atque ita haec rationes diversimodè terminant eandem Dei scientiam comprehensivam omnis veri; aded, ut si illae rationes entis creati in se ipsi, & non in divina essentia, tanquam objecto primo omnis veri representati- vo cognoscerentur à Deo distinctis secundum rem scientis, una ante aliam, naturae saltem or- dine, cognosceretur, & proinde divina scientia, spectata inadæquate, quatenus praesens ad obje- cta secundaria terminatur, seu quatenus non consideratur Deus, ut cognosceus per illam o-

mnia in uno objecto primario (quo pacto est comprehensiva omnis veri) rectè dividitur se- cundum rationem in scientiam abstractivam, & intuitivam, quarum una sit alia prior secundum inadæquatam rationem. Sic ille. Ex quo patet quare in Conclus. ponatur illa particula: Quo- dammodo, scilicet prout terminatur ad secunda- ria objecta, in primario eminenter contenta. Cæterum ex jam dictis consequentem videtur esse, quod non sola scientia simplicis intelli- gentiae sit quidditativa; ideo dico:

CONCLUSIO III.

Scientia visionis est quidditativa, & cognoscit res, etiam præteri- tas, & futuras.

Quidam existimant, cognoscere rem quid- ditativè proprium esse simplici intelligen- tiae: quia, inquit, de ratione scientiae quiddi- tativæ est judicare, quod convenienti subje- cto ea, quæ sunt de essentia ejus, quod solum efficit scientia simplicis intelligentiae; nam scientia vi- sionis solum judicat, existentiam convenire subje- cto. Sed hoc non placet (inquit Felix sup. n. 11.) nam scientia visionis non solum videt Deus rem actualiter existentem; sed cognoscit quidditatem talis rei, ut existentem. Itaque duplex est scientia quidditativa in Deo, una sim- plicis intelligentiae, quæ penetrat quidditatem rei, sive existat, sive non; altera visionis, quæ pe- netrat talem quidditatem, actualiter existen- tem ut existentem, sive in se, sive in decreto Dei. Sic ille. Nec video quid possit objici, dignum solutione, & ideo progredior ad 2. partem Conclus. quæ & ipsa communis est.

Probatur autem ex infinitate scientiae Dei, & quia mensuratur æternitate, cui omnes res sunt præsentis; tam quæ actu existunt, quam quæ præteritæ, vel futuræ sunt. Novit Deus omnia (inquit Aug. lib. 15. de Trin. c. 7. ita ut nec ea, quæ dicuntur præterita; ibi præterant, nec ea, quæ dicuntur futura, quasi desint, expectentur, ut veni- ant; sed & præterita, & futura cum presentibus sint cuncta præsentia, nec singula cogitentur, & ab aliis ad alia cogitando transeat; sed in uno conspe- ctu simul præsentia sunt universa. Nec dixeris: præteritò quidem sunt, sed alio, & alio modo. Deo enim non audeo dicere (inquit idem S. Doct. lib. 5. de Gen. ad lit. c. 18.) alio modo innovasse, cum ea fecisset, quam illo, quo ea noverat, ut faceret, apud quem non est commutatio, nec momenti umbratio. Ergo si novit scientiâ visionis, cum ea fecisset, eadem novit, ut faceret. Hinc D. Aug. lib. 15. de Trin. c. 13. Ita & scriptum est in libro Ecclesia- stico c. 23. v. 29. Antequam crearentur, omnia nota sunt illi, sic & postquam consummata sunt. Sic, inquit, non aliter & antequam crearen- tur, & postquam consummata sunt. Non enim ejus sapientia aliquid accessit ex eis; sed illis existentibus, sicut oportebat, & quando oportebat, illa mansit ut erat, ait ibidem S. Doct. Ergo si illis exi- sten-

Quare in
Conclus.
natur h
Quidam
modis.

18.
Quidam
putant si-
entiam vi-
sionis non
esse quiddi-
tativam.

Oppositum
docet Felix.

19.
Probatur
scientiam
visionis de-
iam res
præterita
cognoscit.
S. Aug.

Occurrit
objectum.